

Transitie Duurzaam wonen en bouwen

Ilse Dries
Teamhoofd Duurzame ontwikkeling,
Departement Diensten Algemeen
Regeringsbeleid

Het Regeerakkoord:

- dat duurzaamheid centraal wordt geplaatst in bouwen, wonen en leven;
- dat we deze legislatuur verder werk maken van een Vlaamse maatstaf voor duurzaam bouwen en wonen, en zorgen voor een blijvende ondersteuning van duurzaam bouwen en wonen in alle provincies;
- dat we toekomstgerichte proefprojecten, onder andere op het vlak van ecowoonwijken, willen initiëren.
- Maar ook: duurzame lening, energiebedrijf cradle to cradle, transitieprocessen verzetten etc

De Vlaamse Strategie duurzame ontwikkeling

- Langetermijnvisie voor een duurzame maatschappij 2050
- Transitie staan centraal: deze zijn nodig om de LT-visie te verwezenlijken: energie, duurzaam wonen en bouwen, mobiliteit, materialen, voeding, gezondheid
- Nieuwe vormen van governance zijn noodzakelijk

De Ontwerp-VSDO :

- Evaluatie van vorige strategie (decreet)
- Analyse van de huidige situatie (decreet)
- De operationele kortetermijndoelstellingen en de prioritaire beleidsopties en acties (decreet)
- Aandacht voor internationale dimensie
- **Langetermijnvisie voor een duurzame maatschappij 2050 (decreet)**
- **Transities staan centraal**
- **Nieuwe vormen van governance**
- **Netwerken, leertrajecten**
- Aansluiting bij **pact 2020** en **ViA**

Transities stimuleren

- ~~- controleren~~
- ~~- plannen~~
- ~~- sturen~~
- ~~- ...~~

TM ≠ 'methode'

**Nieuwe vorm van governance:
multiactor**

Begrijpen

- leren
- plaatsen
- faciliteren
- bijsturen
- katalyseren
- ...

TM = leidend principe
denk- en werkkader

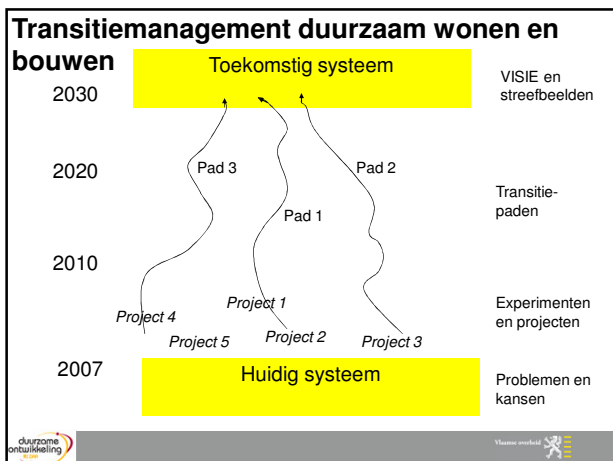
Hoe?

Samen met 'stakeholders': - kennisinstellingen, federaties, bedrijven, gemeenten en provincies, NGO's, agentschappen en departementen
Transitiearena, platform/taskforce en werkgroepen

Volgende stappen doorlopen:

1. Visie bepalen
2. Paden uitstippen
3. Experimenten/projecten bepalen
4. Experimenten/projecten opzetten= DOEN
5. Leren

Experimententen en projecten UITVOEREN STAP 5: LEREN

Maatstaven en SBC

VERPLICHT 8	Geïntegreerd projectbeheer
VERPLICHT 9	Waarborg en Garantie
VERPLICHT 10	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 11	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 12	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 13	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 14	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 15	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 16	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 17	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 18	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 19	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 20	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 21	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 22	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 23	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 24	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 25	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 26	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 27	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 28	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 29	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 30	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 31	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 32	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 33	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 34	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 35	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 36	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 37	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 38	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 39	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 40	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 41	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 42	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 43	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 44	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 45	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 46	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 47	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 48	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 49	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 50	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 51	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 52	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 53	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 54	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 55	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 56	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 57	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 58	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 59	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 60	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 61	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 62	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 63	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 64	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 65	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 66	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 67	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 68	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 69	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 70	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 71	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 72	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 73	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 74	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 75	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 76	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 77	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 78	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 79	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 80	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 81	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 82	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 83	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 84	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 85	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 86	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 87	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 88	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 89	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 90	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 91	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 92	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 93	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 94	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 95	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 96	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 97	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 98	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 99	Wettelijke aansprakelijkheid
VERPLICHT 100	Wettelijke aansprakelijkheid

Duurzame wijken: ecopolis, Bostoën

Steunpunten

- Proces 'transitiemanagement duurzaam wonen en bouwen' meer info:
- www.duwobo.be
- Vlaamse overheid + cedubo
- Duurzaam wonen en bouwen: belangrijke actie in de nieuwe VSDOVSDO.

- ### Resulterende projecten
- Afwegingskader duurzaam wonen en bouwen
 - Sustainable building council
 - Adviesnetwerk en steunpunten
 - Cradle to Cradle in de bouwsector
 - Duurzame wijken: ecopolis, duurzame leidraad
 - Demoprojecten
 - Aanpasbaar bouwen
 - Rond duurzame materialen

Afwegingskader en maatstaf

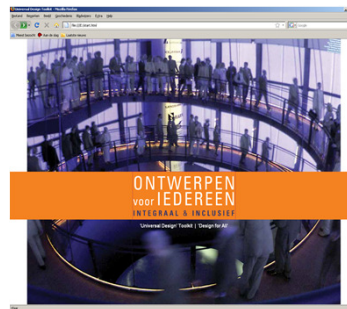
- Geïntegreerde waarderingsmethode eigen kantoorgebouwen
- Meetlat duurzaam bouwen
- Afwegingskader voor duurzame schoolgebouwen, Agion

Handleiding + afpunlijst downloadbaar: www.vlaanderen.be/duurzaamkantoor

- Het meetinstrument voor duurzaamheid in stadsontwikkelingsprojecten van de stad Gent
- De leidraad voor duurzaamheid en kwaliteit voor toeristische jeugdinfrastructuur van toerisme Vlaanderen
- Afwegingskader duurzaam wonen en bouwen voor woningen (zie ook: <http://do.vlaanderen.be/nlapps/default.asp> aangevuld voor groepswooningbouw)

VERPLICHT	Geïntegreerd prioriteitsproces
1	Inplanting en functie
2	Structuur
3	Natuurlijk milieu
4	Water
5	Grondstoffen en afval
6	Energie
7	Duurzaamheid, leefbaarheid en toegankelijkheid
8	Sociale economie en werk
9	Integratie
10	Beleer
TOTALE SCORE	

-Toolkit: Universal design

Doel: één maatstaf/afwegingskader

- Geïntegreerd afwegingskader voor woningen tegen september 2010
- Toepassen op andere gebouwen in 2011
- Sustainable building council
- www.aiolos.be/gbc
- Contactpersoon Filip Descamps [filip.descamps@daidalos.be]

Provinciale steunpunten

Doel: Eén provinciaal steunpunt duurzaam wonen en bouwen per provincie: beslissing Vlaamse regering : december 2010

Taken:

- Planadvies (particulieren)
- Ondersteunen complexe projecten, demonstratieprojecten (lokale overheden, scholen, sector,...)
- Netwerken
- Campagnes

Voorbeeld: Steunpunt DuboLimburg

Provincie Limburg
Centrum Duurzaam Bouwen
Bond Beter Leefmilieu

met financiële steun van de EU (Doelstelling II- EFRO)

- ✓ Planadvies (particulieren, lokale overheden, scholen, sector,...)
- ✓ Ondersteunen demonstratieprojecten
- ✓ Meetlat DuboLimburg
- ✓ Platform DuboLimburg (ondersteunen gemeentelijke diensten via lerend netwerk)
- ✓ Campagnes (Limburg Isoleert)

Duurzame wijken

- Ecopolis Vlaanderen (dulomi-project van LNE)
- Leidraad voor duurzame wijken (dar project)
- Less: Lage energie op stedelijke schaal : impuls en ondersteuningsprogramma voor stadsontwikkeling en tertiaire gebouwen in passiefhuisstandaard
- Demoprojecten

Ecopolis-Vlaanderen, Vibe

- DuLoMi-project (ondersteund door het department LNE)
- jan 2007- dec 2009
- Doelstelling:
 - Duurzame stedelijke ontwikkeling stimuleren
 - Sstimuleren tot het realiseren van voorbeelden van goede praktijken op het vlak van duurzame stedelijke ontwikkeling
 - Ecopolis-concept beter bekend maken

Ecopolis-Vlaanderen

- Doelgroep:
 - lokale besturen
 - planners

Voorbeeldenboek

- Begeleiding door experts
- Doe-wijzer
- <http://www.ecopolisvlaanderen.be>

Ecopolis : Gevalsstudies en begeleidingen in de praktijk

- Herlocatie scholen, Peer
- Wonen aan het water, Maasmechelen
- Bio-ecologische wijk, Maasmechelen
- H30, Mechelen
- Dam West, Antwerpen
- Handboek innovatieve bouwtypes, Antwerpen
- Oostsector Ieper, WVI

Leidraad voor duurzame wijken

- Leidraad opgesteld door een NGO-netwerk bij aanvang van het project;
- Adviseren op verscheidene nieuwe projecten: oa oude dokken, Bostoën, Sint-Niklaas, etc
- Is nog steeds operationeel
- Werkgroep duurzame wijken: 40 deelnemers, heeft knelpuntennota opgesteld (IKW's)

LESS

- Nieuw project passiefhuisplatform: Lage energie op stedelijke schaal : impuls en ondersteuningsprogramma voor stadsontwikkeling en tertiaire gebouwen in passiefhuisstandaard
- Begeleiding op maat voor enkele ambitieuze stedelijke voorbeeldprojecten die het passiefconcept aanhangen: Antwerpen, Aalst, Gent
- Start najaar 2009
- Passiefhuis Platform vzw

Demonstratie in praktijk wijkprojecten: Wvi – Ieper Oostsector)

- 7 + 2 ha woonuitbreidingsgebied
- Ca 180 + 63 woonentiteiten
- Sociale mix
- Duurzaamheid = integrale aanpak: groen/blauwnetwerk; materialen; energie; leefkwaliteit; communicatie;
- Interreg-project, ook betrokken bij ecopolis

Realisaties op terrein: Demoprojecten

Voorbeeld: demonstratieprojecten VEA

Sint Antoniushoekje, Zoerzel, Zonnige

Kempen: met asfaltcollector

Informatie: <http://www.energiesparen.be/>

- Ook info subsidies voor projecten particulieren, gemeenten, bedrijven mbt energie

Medefinanciering Europese projecten

- *'De Vlaamse ministers hebben zich geëngageerd om, ieder voor hun beleidsdomein, in cofinanciering te voorzien voor EFRO-projecten (zowel doelstelling 2- als doelstelling 3/Interreg IV-projecten)'.*
- Voorbeeld: Kamp C 'Een passende toekomst' door Dar, Demoprojecten EFRO door VEA, Hermesfonds of 'Fonds voor Flankerend Economisch Beleid'

Mede- financieringsprojecten EFRO

Prioriteit 1: Kenniseconomie en Innovatie
Kennisdifusie via vernieuwende voorbeelden van kennisvalorisatie

- Kamps C, 'Nul-energie bedrijventrum De Basis'
- Administratief centrum gemeente Zwevegem
- Duurzaam en energiezuinig kantoorgebouw Infrac-Wvem in Torhout
- Multifunctionele sporthal; Maldegem
- Sint-Vincentiusziekenhuis in Antwerpen
- UZ Gent
- 'Het gebouw maakt ons wijzer' Innoverende technologieën in Wetenschapspark Arenberg'; Interleuven

Ondersteuning proefprojecten (met oproep)

- Sociale huisvesting VMSW proefprojecten passiefbouw :
 - 5 passiefwoningen in Lanklaar (Dilsen-Stokken) Maaslands Huis uit Maasmechelen,
 - 9 passiefwoningen in Pijpelheide en Booischoot (Heist-op-den-Berg), Zonnige Kempen
 - Renovatie 5 woningen tot passiefwoningen in Wachtebeke. De Volkshaard, Gent
- Scholen/ agion en Bouwmeester: Demoprojecten : 25 passiefscholen

De Zande Beernem

Opdrachtgever: VIPA, Brussel
Architectuur: BuroII, Roeselare

Basisschool KAE Etterbeek

Voorbeeld voor de 25 nieuwe passiefscholen
ondersteund door de Vlaamse overheid

**Op weg naar een duurzaam bebouwd
en bewoond Vlaanderen?**

- **Bedankt!!!**

Info:
Ilse Dries / Merijn van den Eeden
Duurzaam wonen en bouwen
Team Duurzame Ontwikkeling
Stafdienst van de Vlaamse Regering
Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid
Boudewijnlaan 30, 7A15, 1000 BRUSSEL
02-553 5656 Fax 02-553 59 59

